

Školský logoped – kdo se jím skutečně stává a komu je již kvalifikace, dle platné legislativy, uznána?

VERONIKA VČELÍKOVÁ

Ráda bych na předchozí texty o systémovém a víceúrovňovém zajišťování logopedické intervence ve školství navázala aktuální problematikou kvalifikace odborných pracovníků v oblasti logopedie ve školství s ohledem na účinnost novely zákona č. 563/2004 Sb., o pedagogických pracovnících a o změně některých zákonů, ve znění zákona č. 183/2023 Sb. účinném od 1. 9. 2023. Než se však otázkou odbornosti a kvalifikace logopedů ve školství budeme blíže zabývat, je třeba ještě uvést na pravou míru terénem neustále rezonující nepravdy o školské logopedii.

Logopedie – obor jednoho rezortu?

Neustále je možné se dočíst z různorodých zdrojů informace o tom, že logopedie je oborem výhradně zdravotnickým a není možné ji aplikovat ve školství. Veškerá argumentace se však v tomto ohledu vždy jednostranně vztahuje výhradně a jen na legislativu definující nelékařská zdravotní povolání v rezortu zdravotnictví. Tato argumentace zpravidla nikdy nedefinuje a ani neřeší problematiku logopedie v celém jejím komplexu s ohledem na zákonné normy jiných rezortů. Řeší pouze jednu úzce specializovanou odbornou skupinu, ale již nepřiznává další odborné logopedické pracovníky s mezirezortním přesahem. V kontextu s právě popsaným je třeba konstatovat, že **logopedie**, jakožto označení určité činnosti, **je multioborová a mezirezortní**, a to především s ohledem na dostupnost logopedické péče, šíří různorodého spektra činností a také v zájmu všech potřebných klientů. Logopedie je neustále se vyvíjející vědní obor, který je velmi variabilní a pro svoji vysokou interdisciplinaritu musí mít značný mezirezortní přesah, také proto se v mnoha ohledech vymyká a nelze ji v její šíři a rozsahu „usurpovat“ pouze pro jeden rezort.

Napříč Českou republikou neexistuje žádný zákon ani podzákonný právní předpis, který by byl orgánem státní správy vydán za účelem jednostranné medikalizace termínu logopedie. Jinými slovy není znám žádný právní předpis (a není pro to ani důvod), kterým by logopedie byla vymezována pouze jako nelékařská profese v rezortu zdravotnictví. Naopak logopedie do školství bezvýhradně a jednoznačně patří dlouhé desítky let. Logopedickou intervenci v celém jejím spektru a šíři potřebujeme dostupnou ve stejné míře ve zdravotnictví, ve školství, ale i v rezortu práce a sociálních

věcí. Zkrátka všude tam, kde je jí třeba a kde ji mohou realizovat odborní a dostatečně kvalifikovaní pracovníci.

Školský logoped, jeho zákonné definování a zpřísnění kvalifikačních parametrů

Problematika zajišťování a poskytování komplexní logopedické intervence je procesem vyžadujícím oborovou genezi a značnou erudici s praktickou zkušeností expertních logopedických pracovníků. S největší pravděpodobností by tato informace nebyla rozporována a většinou by se na ní shodly zástupci laické i odborné veřejnosti. Logopedicko-intervenční přístup v komplexním pojetí vyžaduje týmovost, ale také správnou a včasnou identifikaci s co nejpřesnějším pojmenováním konkrétního narušení nebo obtíží řečového, jazykového nebo komunikačního charakteru různorodé etiologie i symptomatologie.

Správnost i včasnost podchycení obtíží a následně vhodné kvalitní nastavení individuální logopedické intervence s časovou potřebou podpory ve vzdělávání klade vysoké nároky na poradenské pracovníky zajišťující logopedickou intervenci ve výchovně vzdělávacím systému, proto musí mít také logopedie aplikovaná ve školství kvalifikované logopedy.

Z výše popsaných důvodů je **novelou zákona č. 563/2004 Sb., o pedagogických pracovnících a změně některých zákonů, ve znění zákona č. 183 /2023 Sb. s účinností od 1. 9. 2023 v § 2 odst. 2 písm. e) definován školský logoped jakožto pedagogický pracovník**. Krom pojmenování a konečného přiznání zaslouženého místa logopedů ve výchovně vzdělávací soustavě, primárně poradenského směru, dochází také ale k přesnému, vyššímu uložení i **nastavení kvalifikačních**

parametrů, které se ve znění § 18a) a § 22) odst. 4 výše uvedeného zákona, značně **zprísňují**.

Zpřesnění a zprísnění kvalifikačních parametrů pro kvalifikaci školský logoped

a) v zákoně o pedagogických pracovnících

Krom legislativního ukotvení a pojmenování pozice školského logopeda v zákoně č. 183/2023 Sb., kterým se mění zákon č. 563/2004 Sb., o pedagogických pracovnících a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů, dochází tímto zákonným dokumentem nově od 1. 9. 2023 také k povinnému uložení nutných kvalifikačních parametrů v podobě jasně stanovených pravidel na vzdělání školských logopedů.

Školský logoped aktuálně musí pro výkon činností v celém rozsahu primárně **úspěšně absolvovat příslušný akreditovaný vysokoškolský magisterský studijní program oboru speciální pedagogika**, který je ukončený řádně státní závěrečnou zkouškou z logopedie a surdopedie (= **pregraduální základ**), a následně je nezbytné, aby si kvalifikaci doplnil o další vzdělávání v podobě **navazujícího tříletého studia pro přípravu školských logopedů (= postgraduální povinné kvalifikační studium)**.

Jak tedy z výše uvedeného vyplývá, novela zákona o pedagogických pracovnících ve znění zákona 183/2023 Sb. nově definuje § 18a) a kodifikuje tímto pozici školského logopeda a dále § 22 odst. 4 ukládá vyšší kvalifikační požadavky na pozici školského logopeda (primárně poradenského pracovníka): *Studiem pro přípravu školských logopedů se rozumí vzdělání získané studiem ve vzdělávacím programu akreditovaném pro další vzdělávání pedagogických pracovníků s obsahovým zaměřením na školskou logopedii.*

b) ve vyhlášce a o dalším vzdělávání pedagogických pracovníků

S výše uvedeným zákonným vymezením plně koresponduje také **vyhláška č. 291/2023 Sb., kterou se mění vyhláška č. 317/2005 Sb., o dalším vzdělávání pedagogických pracovníků, akreditační komisi a kariérním systému pedagogických pracovníků**, ve znění pozdějších předpisů, která nabyla účinnosti dne 1. 10. 2023.

V důsledku vyššího důrazu na odbornost a zkušenosti logopedických pracovníků ve školství (školských logopedů) a za účelem kvalitní a skutečně dobře poskytované logopedické praxe, v kontextu vyšších kvalifikačních nároků, byly provedeny nutné změny a úpravy také právě v této vyhlášce:

- **z původního specializačního studia logopedů** ve školství **se stává následné povinné postgraduální studium pro přípravu školských logopedů** [§ 6a) vyhlášky č. 317/2005 Sb. ve znění vyhlášky č. 291/2023 Sb.];
- **dochází k rozšíření odborné kvalifikace: uložení povinnosti studia** pro výkon této pozice a **navýšení délky**

trvání i obsahového rozsahu vzdělávání (z původních minimálních 250 hodin studia na minimálních 350 vyučovacích hodin).

V této souvislosti považuji ale za nutné zdůraznit, že **platnost vzdělání** (specializační studium) **absolvovaného před nabytím účinnosti novely** zákona o pedagogických pracovnících a vyhlášky o dalším vzdělávání pedagogických pracovníků **není a nebude tímto dotčena**. Znamená to tedy, že pracovníci, kteří absolvovali a řádně úspěšně ukončili specializační studium logopedů ve školství dříve (poslední běh specializačního studia logopedů ve školství byl ukončen na podzim 2023), jsou považováni v terénu za plně kvalifikované pro výkon pozice školského logopeda.

Kdo je speciální pedagog a kdo školský logoped?

Od počátku tohoto školního roku dochází poprvé v historii logopedické intervence ve školství k poměrně jasnému, přehlednému a striktnímu odlišení školského logopeda od speciálního pedagoga. V terénu budou tyto dva odborní pracovníci působit nadále, ale nyní nově s jasným vymezením rolí, kvalifikačních kritérií a náplně práce dle jednotlivých kvalifikačních a odbornostních stupňů.

Speciální pedagog se zaměřením na práci s dětmi a žáky s vadami řeči/narušenou komunikační schopností (dále jen „NKS“) zůstává i nadále uveden ve výčtu pedagogických pracovníků § 2 odst. 2 písmene d) zákona č. 563/2004 Sb., o pedagogických pracovnících a o změně některých zákonů, ve znění zákona č. 183/2023 Sb. Na základě dosaženého vzdělání navíc také v současné době splňuje odbornou kvalifikaci speciálního pedagoga dle § 6 vyhlášky č. 317/2005 Sb. v platném znění. Proto v terénu může a bude působit, je to nezbytné. Jeho hlavní uplatnění je primárně ve školách a školských zařízeních hlavního vzdělávacího proudu a dále ve třídách a školách zřízených dle § 16 odst. 9 zákona č. 561/2004 Sb. (školský zákon), ve znění pozdějších předpisů.

Pokud by však v budoucnu tento pracovník chtěl působit na pozici školského logopeda, např. ve školském poradenském zařízení (dále též „ŠPZ“), musí si doplnit studium k výkonu dané specializované činnosti, resp. k rozšíření odborné kvalifikace dle § 6a) vyhlášky č. 291/2023 Sb. v platném znění.

Pětileté vysokoškolské speciálně pedagogické studium se zaměřením na oblast logopedie a surdopedie speciálního pedagoga opravňuje a i nadále bude opravňovat k realizaci aktivit cílících na stimulaci, reedukaci a dílčí logopedické intervenční činnosti pod vedením příslušného ŠPZ; z diagnostických činností v terénu (směřovaných na problematiku logopedie) byla těmto odborníkům ponechána kompetence realizovat depistáž.

LEGISLATIVA

Ve spolupráci s příslušným ŠPZ budou tedy speciální pedagogové i v současné době **vykonávat u dětí, žáků a studentů s NKS logopedicko-intervenční činnosti: reedukační, kompenzační a stimulační**, stejně jako **poradenskou a metodickou podporu učitelům** škol a školských zařízení **a zákonným zástupcům**. I nadále budou zajišťovat předmět speciálně pedagogické péče pro žáky s NKS a své široké uplatnění najdou také ve třídách a školách dle § 16 odst. 9 školského zákona, kde zajišťují individuální i skupinovou logopedickou intervenci za účelem naplňování podpůrných opatření (reedukační, kompenzační a stimulační).

Shrnutí – speciální pedagog pro práci s žáky s NKS:

- působnost: třídy a školy dle § 16 odst. 9 školského zákona, nebo školní poradenské pracoviště v běžné ZŠ
- vzdělání: 5leté vysokoškolské vzdělání v oboru logopedie
- kompetence: z diagnostických činností realizuje depistáž; podílí se na terapii, stimulaci, reedukaci pod vedením ŠPZ
- pracovní náplň: ve spolupráci s příslušným ŠPZ reedukační, kompenzační a stimulační činnosti s žáky s NKS; poradenská a metodická podpora, zajišťování předmětu speciálně pedagogické péče pro žáky s NKS; ve třídách/školách dle § 16 odst. 9 školského zákona zajišťování individuální i skupinové logopedické intervence za účelem naplňování podpůrných opatření (reedukační, kompenzační a stimulační)

Školský logoped jako expertní logopedický pracovník ve školství směřuje primárně do školských poradenských zařízení, zejména do speciálně pedagogických center primárně určených pro poskytování logopedické péče potřebným dětem, žákům a studentům s obtížemi v oblasti řečových, jazykových a komunikačních schopností (tedy žákům s NKS). Své uplatnění nalezne ale také např. ve třídách a školách dle § 16 odst. 9 školského zákona primárně určených pro závažné vady řeči. Nicméně aby bylo poskytování logopedické péče systémové, jednotné a koncepční, nebude jim mimo ŠPZ ponechána kompetence komplexní logopedické diagnostiky, ale pouze depistáže, a to dle vyhlášky č. 72/2005 Sb., o poskytování poradenských služeb ve školách a školských poradenských zařízeních, v platném znění.

Jak již bylo dříve v textu nastíněno, podmínkou získání odborné kvalifikace školského logopeda je – dle § 18a) zákona o pedagogických pracovnících v platném znění – úspěšné absolvování akreditovaného magisterského studijního programu a dále kvalifikační studium. § 18a) zákona o pedagogických pracovnících v platném znění přesně říká: *Školský logoped získává odbornou kvalifikaci studiem pro přípravu školských logopedů a vysokoškolským vzděláním získaným studiem v akreditovaném magisterském studijním programu v oblasti pedagogických věd.*

Primární je pro školského logopeda působnost ve speciálně pedagogických centrech (dále jen „SPC“) logopedického typu, další možnost uplatnění je ve školním poradenském pracovišti. Jeho **kompetence v rámci logopedické péče ve školství nebudou v rámci školského poradenského pracoviště omezeny** – logopedická intervence v celé šíři, která zahrnuje diagnostiku, terapii, poradenství a metodickou podporu školám, žákům i zákonným zástupcům. Komplexní interdisciplinární diagnostika je realizována ve spolupráci s psychologem, ORL lékařem, foniatrem, neurologem a dalšími odbornými pracovníky s akcentem na mezirezortní spolupráci.

Mezi hlavní pracovní aktivity školského logopeda spadá přímá logopedická podpora klientům (v SPC), supervize třídy/školy dle § 16 odst. 9 školského zákona, podpora a metodické vedení v hlavním vzdělávacím proudu, což zahrnuje výjezdy do terénu za účelem nastavení podpůrných opatření, komplexní diagnostiku, metodickou podporu, supervizní činnosti v logopedických třídách či depistáže v MŠ. Ze SPC pro vady řeči (logopedického typu) se profilují **v každém kraji zástupci na úrovni krajských koordinátorů logopedické péče ČR**.

Shrnutí – školský logoped:

- působnost: v ŠPZ (SPC pro vady řeči /logopedického typu), popř. možnost uplatnění ve školním poradenském pracovišti
- vzdělání: 5leté vysokoškolské vzdělání v oboru logopedie + 3leté kvalifikační studium
- kompetence: logopedická intervence v celé šíři = diagnostika, terapie, poradenství a metodická podpora školám, žákům i zákonným zástupcům; komplexní interdisciplinární diagnostika ve spolupráci s psychologem, ORL lékařem, foniatrem, neurologem apod.
- pracovní náplň: přímá logopedická podpora klientům (v SPC), supervize třídy/školy dle § 16 odst. 9 školského zákona, podpora a metodické vedení v hlavním vzdělávacím proudu – výjezdy do terénu za účelem nastavení podpůrných opatření, komplexní diagnostika, metodická podpora, supervizní činnosti v logopedických třídách či depistáže v MŠ.

Označení školský logoped jen a pouze pro pedagogické pracovníky

Označení školský logoped je primárně doménou rezortu školství a jeho užívání je tak striktně a zcela jednoznačně vymezeno a také omezeno výhradně na pedagogické pracovníky, zaměstnance škol a školských zařízení s působností jen a pouze v oblasti školství a dále také na pedagogické pracovníky v zařízeních sociálních služeb (dáno § 1 odst. 2 zákona o pedagogických pracovnících v platném znění).

Označení školský logoped se proto nevztahuje na soukromé poskytovatele služeb. To znamená, že termín školský logoped není a nebude určen pro osoby poskytující služby mimo školu nebo školské zařízení, a není proto možno zneužívat tuto terminologii mimo školství. Z uvedeného tedy jasně vyplývá, že označení školský logoped **nelze používat v soukromém sektoru za účelem zřízení a realizace živnosti.**

Poskytování služeb školského logopeda mimo školu (školské poradenské zařízení), např. na základě živnostenského oprávnění, není možné. Krom jiného to rozporuje také nařízení vlády č. 278/2008 Sb., o obsahových

náplních jednotlivých živností, v platném znění: novelou účinnou od 1. 9. 2019 byla logopedická činnost plošně odebrána, přesněji řečeno byla odebrána možnost výkonu „logopedie s výjimkou klinické logopedie“. Není tedy ani možné nechat se zaměstnat na malou část úvazku v příslušném typu školského poradenského pracoviště, kde je přípustný výkon činností v oblasti školské logopedie, a k tomu si otevřít „živnost“ v oboru školské logopedie. Kompetence školského logopeda se budou také v tomto případě směřovat a omezovat jen a pouze do činností i náplně práce v rámci úvazku ve školském poradenském zařízení, ale na živnost nemohou být vztaženy ani rozšířeny.

PhDr. Veronika Včelíková, Ph.D., členka výkonného výboru Asociace logopedů ve školství, z. s.; speciální pedagog ve speciálně pedagogickém centru pro vady řeči a krajský koordinátor logopedické péče

Asociace logopedů ve školství, z.s.

Jazykové hry pro malé školáky

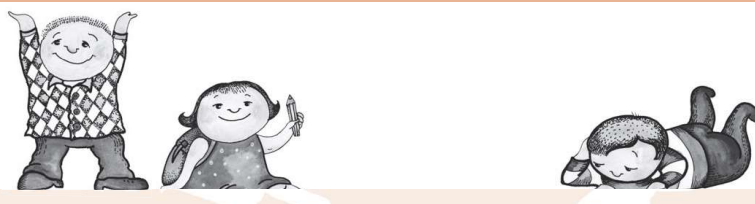
Svatava Škodová, Markéta Lisá

Publikace Jazykové hry pro malé školáky je souborem her určených pro výuku češtiny jako cizího jazyka a je zaměřena na děti mladšího školního věku, tedy na tu skupinu, která herní aktivity v jazykovém vyučování potřebuje nejvíce.

Tyto hry jim otevírají možnosti konfrontace jazykových významů i struktur a mnohonásobného opakování. Radost či zábava, kterou didaktická hra ve výuce žákům přináší, je vnímána jako jeden z nejlepších prostředků výuky dětí.

Pro lepší přehlednost je tato publikace rozdělena na dvě části – Jazykové hry pro malé školáky fonetické a Jazykové hry pro malé školáky lexikální a gramatické. Oba díly jsou k dispozici pouze jako komplet.

Objednávejte na www.wolterskluwer.cz/obchod

Wolters Kluwer

Když si musíte být jistí